

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Nově v předškolním vzdělávání

Doc. PaedDr. Radmila Burkovičová, Ph.D.

Katedra preprimární a primární pedagogiky

Pedagogická fakulta

Ostravská univerzita

Ostrava

V současnosti vyžaduje alespoň základní digitální dovednosti přibližně 54 procent pozic v ČR, v budoucnu se jejich počet zvýší o 36 procentních bodů na 90 procent.

- I z toho důvodu se rozhodlo MŠMT ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem ČR k ICT revizím rámcových vzdělávacích programů.

Jedním z hlavních cílů je do vzdělávání:

- zakomponovat práci s moderními digitálními technologiemi
- zvyšování digitálních kompetencí u žáků (dětí) i učitelů.

Nový RVP PV přináší osm klíčových kompetencí

Kompetence k učení

Kompetence k řešení problémů

Kompetence komunikační

Kompetence občanské

Kompetence personální a sociální

Kompetence pracovní

Kompetence digitální

[Vnímá význam a rizika používání digitálních technologií v každodenním životě.](#)

[Rozumí, proč je důležité chránit soukromí a bezpečí svoje i blízkých osob v on-line prostředí.](#)

Kompetence kulturní

Strategie 2030+ konstatuje:

do vzdělávacího prostředí vstoupily rychle se rozvíjející digitální technologie (DT)

pro další desetiletí se budou pro dosažení cílů stanovených ve vzdělávání moderní technologie využívat (MŠMT, 2020, s. 17).

Významným faktorem vzdělávacího procesu je **vztah žáků i učitelů k digitálním technologiím** (s. 31).

Speciální pozornost má být věnována **učitelům** (s. 17), poněvadž role učitele je v rozvoji digitálního vzdělávání nezastupitelná (s. 32).

Vzdělávání je obor s mnoha zvláštnostmi, přijetí DT mohou ovlivnit:

- dvě úrovně uživatelů (dítě nebo učitel)
- místo použití (ve třídě nebo doma)
- účel (např. plnit zadání v MŠ, v řízené činnosti, vytvořit nový materiál) atd.
- (Hoareau, Thomas, Tazouti, Dinet, Luxembourger, & Jarlégan, 2021).

Využívání DT

je aktivitou

probíhá v čase

je segmentem cyklu - do něho vstupují objekty, podmínky, prostředky, jejich důsledky a výsledky

- Cykličnost může přispět k objasnění zvyků, dovedností, zákonitostí motivace, potřeb opakujících se i potřeb nových (Šmahel, 1981).
- Jako aktivitu, a to kulturní, označili využívání DT Stigler & Hieberte (1998).
- Jakmile se aktivita spojí s objektem, dostává *cíl* a *význam* a stává se *činností*.
- Šmahel (1981) uvádí, že k činnosti nepodněcují člověka potřeby, ale **podmínky**, které umožní získat, osvojovat a vlastnit to, co je k životu v konkrétních podmínkách, situacích, časových relacích nutné, a tedy potřebné. Podmínka, která může vyvolat, udržet, rozvíjet činnost, jsou motivace, cíle, prostředky činnosti - ty přetvářejí potřeby, vyvolávají nové a mění jejich hierarchie.

- Oproti tomu Leont'jev se domníval, že činnost člověka, její zaměření, určuje povaha **potřeb** člověka. Změna volitelnosti a vystřídání činností jsou v přímé závislosti na běžných stavech potřeb organismu.
- Jednotlivé konkrétní **druhy** činností lze rozlišovat podle některého **znaku** (formy, způsobu uskutečnění, emocionálního napětí, časové a prostorové charakteristiky, fyziologických mechanismů).
- Hlavními komponentami činnosti jsou **úkony**, které ji realizují a které se podřizují cílům.
- Způsoby uskutečnění úkonu se nazývají **operace** a vztahují se k podmínkám.
- Operace pokrývají řadu různých faktorů souvisejících s kontextem, ve kterém se činnost odehrává (např. kdo se účastní, jak je využívání digitální technologie organizováno, jaká je povaha softwarových funkcí a výukových materiálů, které jsou k dispozici).

Hlavní **formou** lidské činnosti je *práce* a její přípravnými stádií *hra* a *učení*.

Činnost člověka se realizuje:

- v konkrétní situaci
- v určitém čase
- prostoru
- nikdy se neopakuje za stejných podmínek (Šmahel, 1981).

Činnost, která spojuje člověka se světem věcí i s druhými lidmi v procesu vzájemné spolupráce a komunikace, zprostředkovává **nástroj** (Vygotskij, 1960, s. 198-199).

O STRAVSKÁ
UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

„Využívání digitálních technologií ve vzdělávání je pedagogická činnost definována cílem a konkrétními výstupy v určité oblasti.“

- **Zásadní roli** při činnosti využívání DT ve vzdělávání hrají **učitelé.**

Výzkum Bay (2022):

Učitelé deklarovali pozitivní aspekty využívání DT ve vzdělávání a seskupili je do čtyř témat:

- učitel; vzdělávání; program; zapojení rodiny

Jako plusy využívání DT uvedli:

- usnadňuje jim práci; učení ve vzdělávání; přenos výsledků;
- usnadňuje komunikaci s rodinou

Mezi učiteli existují různé **rozdíly**:

v jejich digitálních dovednostech

v jejich postojích k používání technologií ve výkonu praxe

Existují různé **názory**:

- na výhody a nevýhody využívání DT pro děti předškolního věku

Gjelaj, Buza, Shatri, & Zabeli (2020) - ve výzkumu:

- pouze 1 z 8 předškolních učitelů uvedl pozitivní postoj k využívání DT ve vzdělávání dětí
- většina dotázaných preferovala autentickou hru a aktivity procvičující dětské psychomotorické dovednosti.

Nejdůležitějšími činiteli, pokud jde o utváření situací pro využívání DT, jsou **děti** a jejich **věk**.

Předškolní učitelé považují využívání DT:

- za „přítele“, když vzdělávají starší děti (5–7 let) (je kladen důraz na 1. vzdělávání + 2. péče)
- za „nepřítele“, když vzdělávají mladší děti (0–2 roky) (hlavní je 1. péče, + 2. vzdělávání)
- péče musí vzdělávání předcházet (Einarsdóttir, 2003).

Vzdělávání a péče tvoří takzvaný rámec EDUCARE, který je nejrozšířenější v severských zemích a v Německu. Finský model zahrnuje i třetí rozměr – *socializaci* - týká se rozhodnutí, které **kulturní hodnoty**, **zvyky** a **normy** by měly být v předškolním období prostřednictvím vzdělávání přenášeny.

V současné době - musí uspokojit měnící se vzdělávací potřeby dětí, které jsou do značné míry způsobeny digitalizací společnosti (Bay, 2022).

Lindhahl & Folkesson (2012b): učitelé předškolního vzdělávání se domnívají, že předškolní zařízení by mělo buď:

* připravovat na společenskou transformaci (progresivní přístup)

* před ní chránit (regresivní přístup).

Hernwallovo prohlášení:

„změněné podmínky pro děti v jejich životním světě vyžadují změnu *profesního obsahu* vzdělávání v MŠ, má-li být předškolní zařízení pro současnou odbornou praxí relevantní“ (2016, s. 7).

Podle výzkumů si mnoho učitelů dětí předškolního věku myslí, že využívání

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

(1) + může podporovat učení dětí

(2) + zvyšuje motivaci a zapojení dětí do činností

- (3) + je nezbytné pro přípravu dětí na měnící se společnost, ve které žijí
- (4) + zvyšuje koncentraci pozornosti dětí ve vzdělávacím procesu,
- (5) + zlepšuje výsledky učení a usnadňuje sdělení (Kiridis, Tsakiridou, Kaskalis & Golia, (2004)
- (6) – ohrožuje tradiční a imaginární hru
- (7) –brání sociálním interakcím dětí } aspekty, které mají ve vzdělávání v předškolním období vysokou hodnotu (Inan & Lowther (2010)

Výzkum Mertaly (2019) - činnost využívání DT respondenti považovali za nejprínosnější: pro děti pocházející z méně bohatého socioekonomického prostředí, které k nim neměly doma přístup a byly tím diskriminovány

- **jinými výzkumy toto nepodpořeno**

Názory předškolních učitelů a jejich přesvědčení využívat DT v prostředí předškolního dětství jsou zásadní (Sime & Priestley, 2005).

Významný vliv mají:

- znalost DT učiteli
- subjektivní pozitivní přesvědčení o přínosu využití DT - ovlivňuje záměry a ty zase ovlivňují chování
- celková a technická podpora učitelů
- dostupnost a dostatek vhodných DT (Inan & Lowther, 2010)
- vhodné dovednosti a školení učitelů
- předchozí studijní zkušenost
- sebedůvěra učitelů ve vlastní schopnosti (Gialamase et al., 2006).

Učitelé s delší pedagogickou praxí

většina byla vychována a vzdělána v předprofesionálním věku v prostředí bez využití jakéhokoli typu DT

- nemají dostatek zkušeností souvisejících s technologiemi =>
- méně příznivé postoje k využívání DT
- méně časté využívání DT
- proti integraci DT do plánů vzdělávání a do činností s předškolními dětmi (Blackwell, Lauricella & Wartella, 2014)

Angeli (2004): učitelé předškolních dětí mohou mít i mylné představy o potenciálu DT

Laffey (2004):

- učitelé předškolních dětí se brání dívat na DT jako na součást svého vztahu s dětmi; vyjadřují malou touhu DT s dětmi používat

Mladší generace kvalifikovaných učitelů:

otevřenější přístup k využívání DT

vyjadřují potřebu zúčastnit se školení v oblasti technologií během jejich profesního rozvoje (Gjelaj, Buza, Shatri & Zabeli, 2020).

- **Závěr:** délka pedagogické praxe koreluje s postoji učitelů k využívání DT.

Výzkumy:

Mertala (2019) tuto generační dichotomii zpochybňuje:

- přístup předškolních učitelů s delší praxí k využívání DT se nijak výrazně neliší od jejich využívání učiteli s kratší pedagogickou praxí

Konca & Tantekin (2021):

- Dostatek zařízení, pohlaví, pedagogické zkušenosti - kladný postoj učitelů k využívání těchto zařízení v třídních aktivitách významně neprokázalo. Jejich využívání bylo omezeno na několik typů aktivit.

Ma et al. (2005) zjistili:

učitelé vnímali užitečnost DT ve své práci **mimo přímou práci s dětmi,**

- (např. že používání počítačů zlepšuje jejich pracovní výkon, kvalitu jejich práce atd., a pak deklarovali přímo významný vliv na jejich záměr je používat)
- =>
- Je zapotřebí lepší porozumění využívání DT učiteli (Hsu, 2011).

Chaudron et al. 2015; Slutsky & DeShetler, 2016:

- DT se sice staly nedílnou součástí života předškolních dětí, ale **nedominují mu**

Výsledky výzkumů ukazují:

zařazování činnosti využívání DT v mateřských školách není nijak rozšířené

- takže je důležité identifikovat mechanismy (nástroje), které jsou základem pro její přijetí
-

Alexandre et al. (2018) uzavřeli:

- přijatelnost nezávisí na jediném vysvětlujícím kritériu
- navrhli klasifikovat faktory, které ovlivňují přijatelnost nástroje do čtyř metakriterií:
  - (1) užitečnost
  - (2) snadnost použití
  - (3) estetická kvalita
  - (4) kontext, ve kterém bude k využívání DT docházet

Ertmer et al. (2012):

- učitelé jsou přesvědčeni o pozitivním výsledku využívání DT
- Jeho konfirmační faktorová analýza odhalila tři faktory:
  - nepříznivé přesvědčení o DT
  - příznivé přesvědčení o průřezových dovednostech
  - příznivé přesvědčení o učení

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Hew & Brush (2007):

Překážky, které u učitelů způsobují zpomalení přijímání nových technologií:

- zdroje
  - instituce
  - kulturní prostředí
  - osobní postoje a přesvědčení
  - znalosti a dovednosti
  - hodnocení
-
- Bariéry prvního řádu jsou výsledkem vnějších proměnných:
    - samotné vybavení DT; zdroje dostupné ve škole
  - Bariéry druhého řádu jsou výsledkem vnitřních proměnných:
    - učitelské dovednosti, přesvědčení, schopnosti, chování

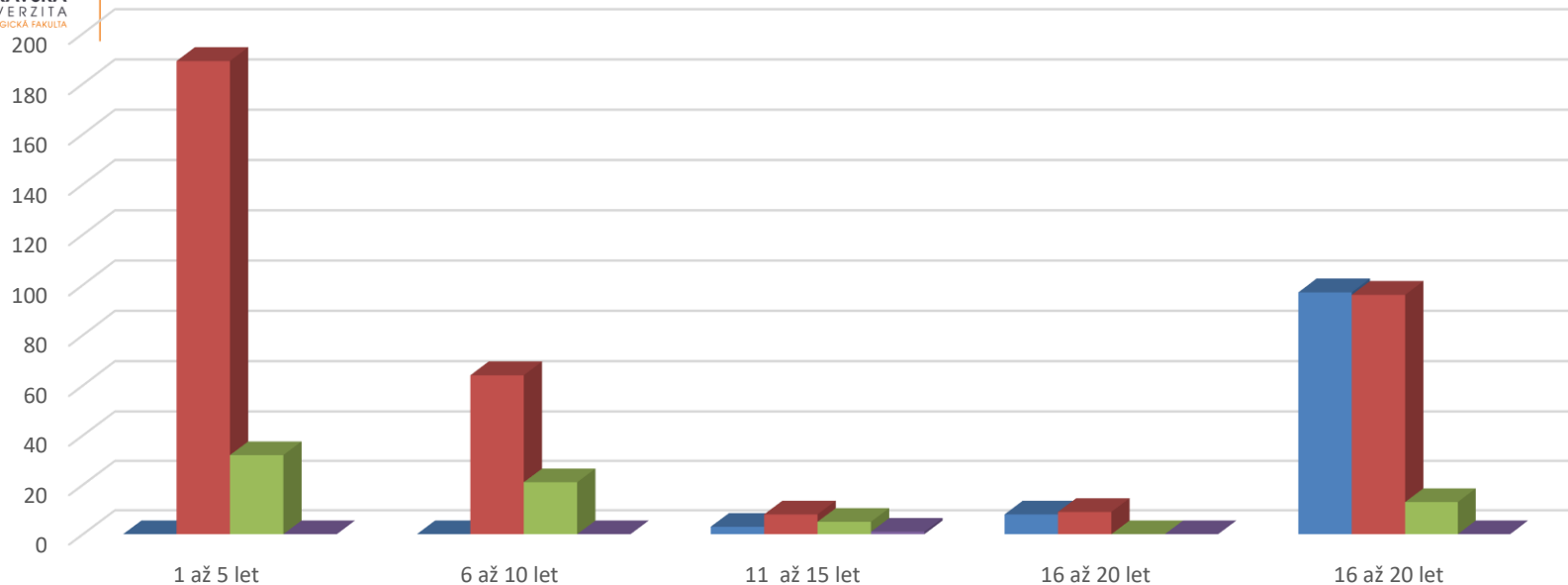
Jaký vliv má délka odborné praxe učitelek mateřských škol na jejich názory k využívání digitálních technologií ve vzdělávání dětí předškolního věku?

Cílem výzkumu bylo zjistit rozdíly v názorech na využívání DT učitelkami MŠ v jejich přímé práci s dětmi předškolního věku z hlediska délky jejich pedagogické praxe.

Předpoklad: názory služebně nejmladších učitelek na využívání DT povedou k jejich častějšímu využívání DT v přímé práci s dětmi předškolního věku v MŠ.

Jaký je váš názor na používání DT dětmi předškolního věku v MŠ?

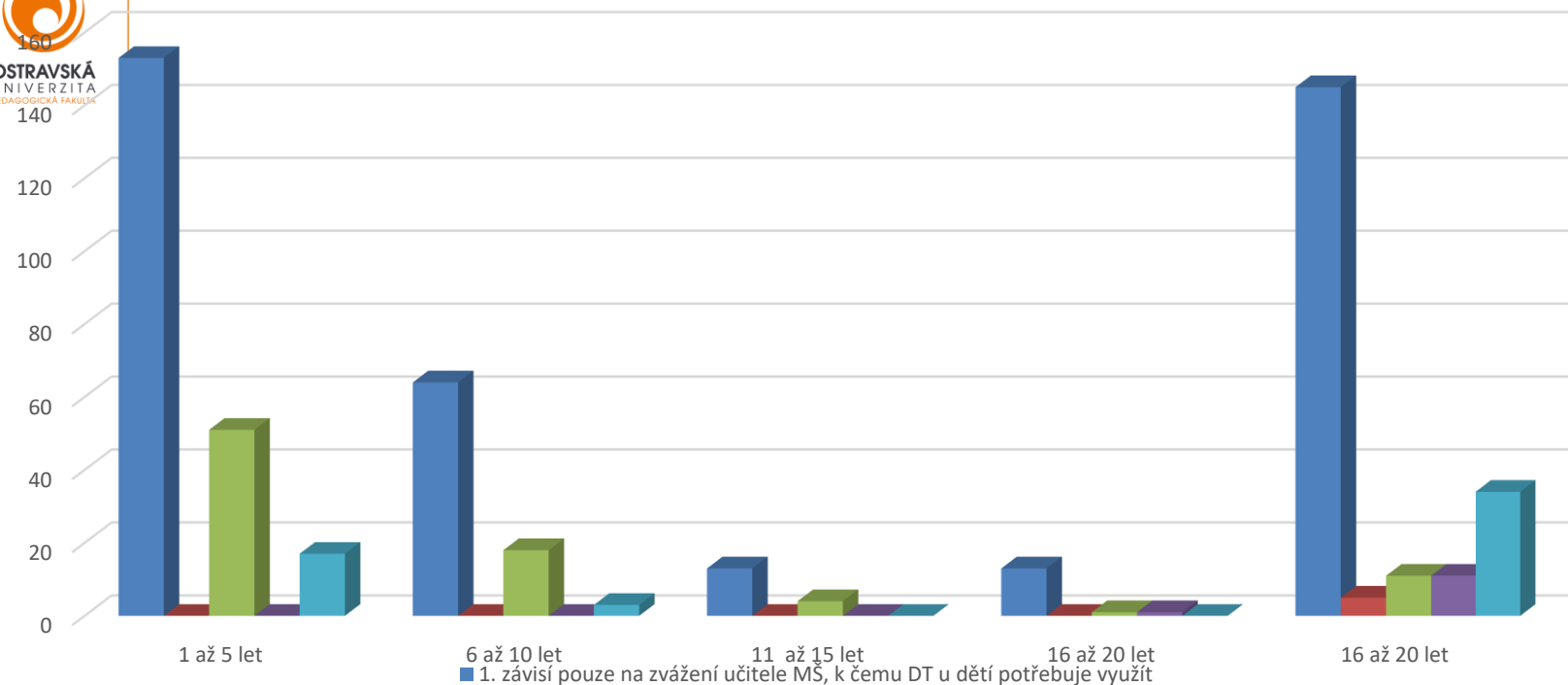
■ 1. DT do MŠ nepatří.

■ 2. DT by se měly používat jen k cílenému vzdělávání; mimo cílené vzdělávání ne.

■ 3. DT by měly děti mimo cílené vzdělávání používat pouze v omezené míře.

■ 4. Děti by měly mít přístup k DT trvale, aby si z nich mohly vybírat a využívat je bez časového omezení.

Používání DT dětmi předškolního věku v MŠ

1. závisí pouze na zvážení učitele MŠ, k čemu DT u dětí potřebuje využít

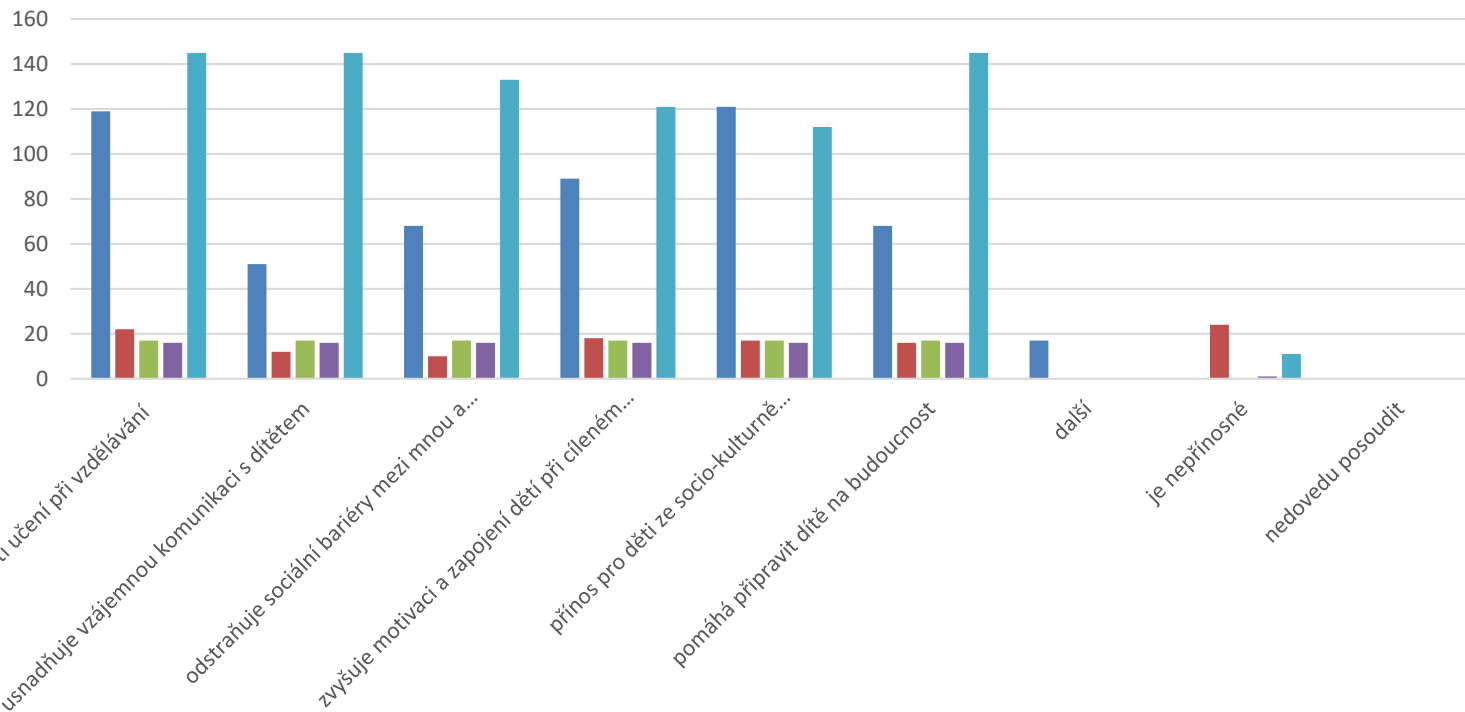
2. vždy respektujeme požadavky rodičů konkrétního dítěte

3. spolupracujeme s rodiči, vysvětlujeme si svá stanoviska

4. nepoužíváme DT v MŠ

5. jiný názor

Jaký přínos má zařazení DT do vzdělávání dítěte předškolního věku v mateřské škole?

KONTAKT

Katedra preprimární a primární pedagogiky

Radmila Burkovičová

Garant studijního oboru Učitelství pro mateřské školy

Fráni Šrámka 3

709 00 Ostrava

tel: 553 46 2678

e-mail: Radmila.Burkovicova@osu.cz